

PAGALBOS ONKOLOGINIAMS LIGONIAMS ASOCIACIJA

Juridinio asmens kodas 302704554, Kalvarijų 300-111, LT-08318, Vilnius

Telefonas +370 630 60636, el. paštas: info@pola.lt

2023 m. birželio 18 d.
Vilnius

Siunčiama tik elektroniniu paštu

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijai

El. paštas: post@socmin.lt; vilma.karosiene@socmin.lt

Kopija

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai

El. paštas: ministerija@sam.lt

Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

El. paštas: info@ndnt.lt

DĖL DALYVUMO IR NEĮGALUMO LYGIO NUSTATYMO KRITERIJŲ IR TVARKOS APRAŠŲ

Pagalbos onkologiniams ligoniams asociacija (toliau – POLA) teisės aktų projektų sistemoje susipažino su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. kovo 21 d. įsakymo Nr. A1-78/V-179 „Dėl Darbingumo lygio nustatymo kriterijų aprašo ir Darbingumo lygio nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektu, taip pat Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro įsakymo „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2005 m. kovo 23 d. įsakymo Nr. V-188/A1-84/ISAK-487 „Dėl Neįgalumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ projektu (toliau kartu – Projektai).

Pažymėtina, jog POLA bendruomenės nariams yra ypač aktualūs klausimai, susiję su darbingumo (dalyvumo) lygio ir neįgalumo nustatymo procesu. Esame ne kartą informavę Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją (toliau – SADM), Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministeriją (toliau – SAM), taip pat Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybą (toliau – NDNT) jog pacientams darbingumo lygio ir neįgaliojo statuso suteikimo procesai yra sudėtingi, neaiškūs, taip pat neatliepiantys dalies pacientų poreikių ir situacijos. POLA nuolat sulaukia pacientų užklausų, kokių būdu yra nustatomas nedarbingumo lygis ir suteikiamas neįgaliojo statusas, taip pat išgirsta nusiskundimų, jog darbingumo lygis ir neįgaliojo statusas neatliepia faktinės jų būklės. Dažnai susiduriama su sudėtingomis situacijomis, kylančiomis dėl to, kad dėl darbingumo lygio ir neįgaliojo statuso suteikimo galima kreiptis tik baigus gydymą (ir rehabilitaciją), tuo tarpu būtent gydymosi nuo onkologinės ligos laikotarpiu, dalies asmenų sveikatos būklė ženkliai suprastėja, sumažėja jų galimybės savarankiškai susidoroti su buitimi, higienos palaikymo, apsitarnavimo ir kitais savarankiško gyvenimo iššūkiais, susiduriama su finansiniais sunkumais (ypač tais atvejais kai asmuo iki ligos būdavo savarankiškai dirbantis, mokėsi ar studijavo).

Susipažinus su Projektu matome, kad ir toliau paliekama praktika, jog darbingumo (dalyvumo) lygis būtų nustatomas tik išnaudojus visas gydymo ir medicininės priemonės. Vis dėlto kaip ne kartą esame pažymėję, tokia praktika onkologinių pacientų atžvilgiu yra ydinga ir apsunkinanti onkologinio paciento padėtį. Todėl ir toliau laikomės pozicijos, teikdami siūlymą, jog turėtų būti apsvaistyta galimybė – onkologiniams pacientams nustatyti darbingumo (dalyvumo) lygi ir suteikti laikinąjį neįgaliojo statusą aktyvaus gydymo metu.

Atsižvelgus į onkologinių ligų specifiškumą, pastebėtina, jog net ir nepasibaigus aktyviam gydymui pagal teisės aktuose įtvirtintus darbingumo lygio nustatymo kriterijus, galima nustatyti ir įvertinti onkologinio ligonio prarasto darbingumo lygį. Pagal dabartinę statistiką, pasibaigus aktyviam gydymui net pusei onkologinių ligonių yra nustatomas 30–40% darbingumo lygis, tai reiškia, kad ir aktyvaus gydymo metu didžiąjai daliai pacientų gali būti nustatomas panašus (arba žemesnis) darbingumo lygis.

Taip pat, kaip ne kartą esame pažymėję, onkologinių pacientų gydymosi ir reabilitacijos laikas yra ilgesnis, nei sergant kitomis ligomis. Daugelis onkologinių ligų reikalauja ilgo, agresyvaus, alinančio gydymo, pats procesas yra išstėtas laike (trunka metus ir daugiau), procedūros kartojamos, po jų lieka daug liekamųjų reiškinių, gydymo metu pacientus prižiūri onkologijos centruose dirbantys specialistai, o ne šeimos gydytojai. Susirgę onkologine liga, asmenys patiria finansinių išbandymų, nes pajamos sumažėja (arba išvis dingsta), o išlaidos išauga: onkologiniai pacientai gydomi tik penkiuose miestuose, o vis mažiau paslaugų suteikiant stacionare, tenka spręsti transporto, apsigyvendinimo išlaidas. Dėl nepakankamo slaugos paslaugų prieinamumo už jas mokama papildomai. Ne visi vaistai ir medicinos pagalbos priemonės yra kompensuojami, be to, tam, kad greičiau sustiprėtų po chemoterapijos, radioterapijos kursų ar chirurginių operacijų papildomai naudoja papildomas medicinos pagalbos priemones, lankosi terapijose ir reabilitacijos procedūrose, keičia mitybą.

Atkreiptinas dėmesys, kad POLA, siekdama atliepti šiuos pacientų poreikius jau nuo 2019 m. buvo iškėlusি iniciatyvą, apsvarstyti galimybę sukurti „laikino neįgaliojo statusą“, kurio pagrindu onkologiniams pacientams darbingumo (dalyvumo) lygis arba neįgaliojo statusas galėtų būti nustatomas bei suteikiamas net ir aktyvaus gydymo metu. Nors 2020 m. priėmus Transporto lengvatų įstatymo pakeitimus onkologiniams pacientams buvo suteikta transporto lengvata, kuri yra labai reikšminga mažinant jų finansinę naštą, klausimas dėl „laikino neįgaliojo statuso“ buvo atidėtas, pažymint, kad ateityje yra planuojama iš esmės peržiūrėti visus procesus, susijusius su darbingumo lygio nustatymo ir neįgaliojo statuso suteikimo procesu.

Atsižvelgus į tai, kad šiuo metu Projektuose iš esmės yra keičiami visi procesai, susiję su darbingumo lygio ir neįgaliojo statuso nustatymu, o bendrakūros principo, kuomet rengiant viešojo valdymo sprendimus, turėsiančius tiesioginį poveikį pacientams, atsižvelgiama į principą „nieko apie mus be mūsų“ ir į šių sprendimų rengimą nuo pat pradžių įtraukiamos pacientų organizacijos, **nebuvo laikomasi ir POLA, nors ir yra viena didžiausių skėtinių pacientų organizacijų Lietuvoje, nebuvo įtraukta nei į Projektų rengimą, nei į tiesioginio derinimo procesus, prašome suorganizuoti susitikimą, kurio metu būtų pristatomi planuojami pokyčiai, įskaitant mobilios komandos atsiradimą, NVO atstovų dalyvavimą stebėtojo teisėmis pildant klausimą, taip pat apžvelgiant individualaus klausimyno turinį.** Išgirdus paaiškinimą apie planuojamus pokyčius ir detaliau susipažinus su siūlomais procesais, planuojame pateikti likusį savo vertinimą ir komentarus.

Visą informaciją prašome siųsti POLA el. paštu info@pola.lt, o kilus papildomiems klausimams kreiptis į POLA direktorę Neringą Čiakienę (mob.tel. 8 630 60636).

POLA yra skėtinė nevyriausybinė organizacija, šiuo metu vienijanti 30 onkologinėje srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų ir turinti daugiau nei 40 000 bendruomenės narių. POLA yra skaidri ir nepriklausoma, onkologinių pacientų interesus atstovaujanti organizacija, kurios misija – siekti proveržio ir gerinti onkologinių pacientų ir jų artimųjų gyvenimo kokybę vėžio išgyvenamumo, gydymo ir gyvenimo su onkologine liga srityse.

Pagarbiai
Neringa Čiakienė

POLA direktorė

